

Sivadó Máté¹

**Mire tanít bennünket (leginkább)
Németh Zsolt etikája kábítószer-területen –
avagy továbbra sem engedünk a 77-ből!**

Bevezetés

Ha a Rendőrtiszti Főiskolán az elmúlt évtizedekben hallgató vagy oktató droggördéssel kívánt foglalkozni, megkerülhetetlen volt Németh Zsolt felkeresése, illetve publikációinak elmélyült tanulmányozása. Így voltam ezzel én is kezdő oktatóként, és vagyok a mai napig is. Alapvető motivációm a kérdés tanulmányozására rendőri pályafutásomból eredt, de látván Zsolt kiterjedt szakmai munkásságát e tárgyban, illetve széles körű elismertségét a drogszakmában, még nagyobb lendületet kapott érdeklődésem. Véleményeinek karakteres, kritikus volta talán csak Finszter Gézánál vagy Szikinger Istvánnál érhetők tetten hasonlóképpen. Pláne a rendőrség vonatkozásában.

Ez a rendíthetetlen álláspont mindig a társadalom, annak tagja, a drogfogyasztó, az utcai rendőr pártját fogja. A hibák számbavétele mellett sok esetben megértőnek is bizonyul a hiba elkövetőjéhez, bízván egyben a probléma kijavításában. Felismerte a bűnügyi statisztikai eredmények értelmetlen kergetésének kontraproduktív voltát, megtermékenyítve ezzel sok, ezt a kérdést boncolgató fiatal kutató munkásságát is.

A Németh Zsolt által képviselt elvek droggördésben

Németh Zsolt több helyütt is idézi a Pápa Családi Tanácsának lelkipásztori állásfoglalását, droggügyben, amelyet valószínűleg tekinthetünk *szakmai alapállásának* is:

- kerülni kell minden leegyszerűsítést, minden általánosítást, mindenekelőtt pedig e mélységesen emberi és etikai kérdés átpolitizálását;

¹ Rendőr őrnagy; adjunktus, Nemzeti Közzszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar Kriminológiai Tanszék. Kapcsolat: sivado.mate@uni-nke.hu.

- joggal kellene kiterjeszteni az aggodalmat sok olyan anyagra (szorongásoldók, nyugtatók stb.), valamint az alkoholra, amelyek még több kárt okoznak;
- a kábítószer-élvezet igen rossz emberi közérzetről tanúskodik: mögötte az életével egyedül maradt ember segélykiáltása búvik meg, akinek nemcsak elismerésre és érvényesülésre, hanem szeretetre is szüksége van;
- a drog csábításának engedő fiatal személyisége labilis, éretlen, kevésbé strukturált, és ez közvetlen összefüggésben van a nevelése hiányosságaival.²

A drogkérdés részben korjelenség (?)

A kábítószer-fogyasztás kapcsán szinte mindig felmerül a nem szakmai írásokban, hogy „soha eddig nem látott méreteket ölt”. Ha ezt a kábítószeresek kapcsán el is fogadjuk, minimum kérdéses a társadalom tagjainak bódulása kapcsán (amit sokkal nagyobb arányban okoz az alkohol és a legális gyógyszerek). A drogfogyasztásról mint korjelenségről az alábbiak szerint értekezik Németh Zsolt:

„Elképzelhető, hogy a drogozás nem értékválasztás, hanem kulturális jelenség: a XXI. században minden gyorsan elérhető: a közlekedés, az információ, a szexualitás igényei azonnal, villámgyorsan kielégíthetőek. A kábítószer ennek megfelelően korunk adekvát eszköze, a közérzetjavító technikák egyike, noha kétségtelenül mindennél veszélyesebb, a gyorsan megszerezhető eredménynek, az eufóriának fenyegető az ára. De a vészjósló végkifejlet mégsem törvényszerű, de ehhez a felnőtt társadalom okos, józan türelme és segítése szükséges.”³

A drogfogyasztás büntetőjogi tilalmának nincs értelmezhető pozitív hatása a drogfogyasztás mértékére, minőségére, de negatívak valószínűleg vannak

A közvélemény a drogprobléma megoldását ma is a rendőri eszközök fokozott alkalmazásában és a súlyosabb bírói ítéletekben látja. Ez a gondolkodás, ahogy az Németh Zsolt szinte összes publikációjában olvasható, téves. A drogfogyasztót a büntetőeljárás vagy egy esetleges büntetés-végrehajtás során érő negatív tapasztalatok csak mélyebbre taszítják abba a gödörbe, amelybe eleve a tudatmódosító

² Németh Zsolt: A civil szféra a közbiztonságban. In Katona Tamás – Kovácsné Nagy Katalin – Laczka Éva Zita (szerk.): *Vavró István, a tudós és pedagógus. Ünnepi kötet dr. Vavró István professzor 80. születésnapjára*. Budapest–Győr, Magyar Statisztikai Társaság – SZE DFK, 2016a. 137–147.

³ Németh Zsolt: Nem engedünk a hetvenhétből! Drogpolitikai töprengések. In Finszter Géza – Kőhalmi László – Végh Zsuzsanna (szerk.): *Egy jobb világot hátrahagyni... Tanulmányok Korinek László professzor tiszteletére*. Pécs, PTE ÁJK, 2016b. 491–497.

szerekhez nyúlva került. Az a remény is hiú, miszerint az intézeti elzárás automatikusan megoldja a leszokást. Valójában általában más szerekre való átszoktatás történik, majd a szabadulás után automatikus visszaszokás a régi szerhez. Másrészt érdemes tudni, hogy a drogkereskedelemben rejlő extraprofitot éppen a büntetőjogi tilalmazás adja. Az utcai drog árának nagyságrendileg 80%-a a terjesztők által vállalt kriminális kockázat ára. Németh ezt írja más helyütt:

„A büntetőjogi tilalom közhelyszerű indokaként azt szokták felhozni, hogy a drog bűnözést generál, továbbá betegségeket, amelyek terhelik az egészségügyi közkiadásokat. Azonban a tapasztalás inkább az, hogy a tilalom nagyobb kriminális kockázatot jelent, mind az elkövetővé, mind az áldozattá válás tekintetében, de a legnagyobb közbiztonsági teher, amit a közvélemény nem is észlel, a szervezett bűnözés táplálása. Nem nehéz belátni, hogy a többszázszoros heti rendszerességgel jelentkező fogyasztói igény kielégítése csak bűnszervezetek által lehetséges, ez pedig irdatlan illegális profitot eredményez, amelynek feltárásával és elvételével teljes mértékben adós a hazai rendszet. [...] Azért nem kábítószereszenek, mert félnek a büntetéstől? Biztosan nem, számukra az egészség, a tiszta tudat fontos érték. És aki drogozni akar, minden további nélkül megteheti: könnyen jut anyaghoz, a rendőrkézzre kerülés kockázata pedig elhanyagolható.”⁴

A rendőrségi drogmegelőzési programok az elvártnál sokkal kevésbé hasznosak!

A rendőrség DADA- és Ellenszer-programjai kapcsán többször felmerült, hogy jószándékú kezdeményezések, de az ezektől elvárt eredményt, miszerint az ezeken részt vevő gyerekek a jövőben kevesebb drogot fogyasztanak, nem éri el. Ezt bizonyítják a DADA-program eredetijének tekinthető amerikai DARE-program több évtizedes utánkövetéses vizsgálatai. Zsolt így ír a kérdésről:

„A rendőrségi keresletcsökkentési programok ugyan népszerűek, ám alapos mérlegelést igényelne, hogy vajon nem volna-e társadalmilag hasznosabb, ha a bűnüldözési, rendészeti feladatokra kiképzett és felszerelt rendőr az eredeti feladatait látná el, és az is lehet, hogy tantermi működése kevésbé hatékony, hisz nincs pedagógiai eszköztára.”⁵

Mi volna a rendőrök helyes hozzáállása a drogfogyasztókhoz?

Németh Zsolt mindig karakteres véleményt fogalmazott meg azzal kapcsolatban, hogy a hazai rendőrök szélsőségesen ellenséges magatartást tanúsítanak

⁴ Németh (2016a): i. m.

⁵ Németh Zsolt: A rizikó társadalom egy lehetséges kockázatkezelési modellje: a kábítószerügyi egyeztető fórum. In Barabás A Tünde (szerk.): *Tanulmányok Irk Ferenc professzor 70. születésnapjára*. Budapest, OKRI, 2012. 211–226.

a drogfogyasztókkal kapcsolatban, ami intézkedési kultúrájukban is megjelenik. Ezzel szemben mindig felveti, hogy az intravénásheroin-függőket (akik sok esetben valóban érintettek vagyon elleni deliktumok kapcsán) óriási hiba összekeverni az alkalmoszerű marihuánát, extasyt fogyasztókkal, akik nem követnek el a drogfogyasztáson kívül más bűncselekményt. Ellenben az őket a büntetőeljárás során érő negatív hatások, az előállítás, megbilincselés, házkutatás, gyanúsítás, rabosítás stb. nincsenek arányban a fogyasztásuk okozta társadalmi károkkal. Ahogy Zsolt fogalmaz:

„Nyilvánvalóan sokkal értékesebb a létnek ama formája, ahol a nyugalomhoz és a biztonságához nincs szükség semmilyen »vegyszerre«, ha a világgal és önmagammal való békét a másokkal való társas viszonyban, a zenével, az irodalommal, a sporttal vagy a természettel való érintkezés révén képes vagyok elérni. Tudnunk kell azonban, hogy meglehetősen sok embernek nem volt szerencséje olyan helyre születnie, ahol az ilyen örömforrások eléréséhez megfelelő készségek fejlődhetek volna ki benne. A drogok ellen tehát küzdeni kell, de emeljük ki még egyszer, a drogok ellen, és nem a velük visszaélő embert kell ellenségnek tekinteni.”⁶

„A rendészeti működés természetesen nem kerülhető meg, de az sem, hogy kritikával szemléljük. Azért is meg kell tennünk, mert mint cseppben a tenger, a rendőrség minden hiányossága, problémája szembe jön velünk a drogproblémák rendészeti kezelésénél.

Fontos lenne tisztletben tartani az alábbiakat:

- az emberi jogok, az emberi méltóság;
- az egészséghez, az egészséget támogató környezethez való jog;
- a tények elsőbbségének biztosítása;
- partnerség, közös cselekvés;
- átfogó megközelítés (a komplexitásból fakadó mindent átható együttműködés);
- elszámoltathatóság.”⁷

A rendőrségnek civilekkel, civil szervezetekkel, szociális és egészségügyi hatóságokkal fokozottabban kellene együttműködnie!

Zsolt szinte minden alkalommal hangsúlyozza, hogy mekkora veszteséget okoz, hogy a rendőrség elzárja magát és az információit drogügyben a külvilág elől. Egyrészt a rendőrség felderítési, nyomozási tevékenysége során elképesztő mennyiségű (nagy részben nem minősített) információ keletkezik, amelyek nagyon fontosak lennének a szociális és egészségügyi ágazatnak, hogy valós képet

⁶ Dénes Balázs – Németh Zsolt – Szemelyácz János: *A tiltás gyümölcsei: 3 szigorú drogpolitikai év*. Budapest, TASZ, 2002.

⁷ Németh Zsolt: Kábítószerügy: rendőrségi csapda. *Miskolci Jogi Szemle*, 14. (2019), 2. különszám, 2. kötet. 276–285.

alkothassanak a probléma nagyságáról és minőségéről. Együttműködés esetén a rendőrség is sok információt kaphatna ezektől a szervezetektől. A rendőrséget kívülről szemlélők ezzel szemben rendre arról számolnak be, hogy a rendőrök csak a hatósági fölény helyzetéből hajlandóak tárgyalni velük, ami a közös munkát, a bizalom kialakulását lehetetlenné teszi, kölcsönös sértődésekhez vezet mindössze. Fontosnak tartja a rendőrök részéről az eljárás alá vont drogfogyasztók ellátásokba és támogató programokba irányításának elősegítése érdekében való közreműködést.⁸

Az ügynevezett diszkórazziák értelmetlenek, sőt kontraproduktívak

Évekig olvashattuk a rendőrség sikerpropagandáiban, hogy hány diszkórazziát hajtottak végre, azon hány személyt ellenőriztek, állítottak elő, mennyi drogot találtak (szinte mindig elenyésző mennyiségűt, és azt is a földön). Németh ezredes így ír erről:

„[E]zek az akciók gyalázatosan sovány bűnügyi eredményt hoztak, ellenben a rendőrség hatalmas személyi erőket kötött le velük és irgalmatlanul sok pénzt használt fel, miközben a drogfogyasztó fiatalokat nem félemlítette meg egyáltalán, sőt a rendőrséget nevetségessé tette a nagy készültséggel végrehajtott eredménytelen rendészkedés. Mindeközben nyilvánvalóan megalázta szórakozó vágyó fiatalok nagy tömegeit, mert csupán azzal, hogy egy adott helyen jelen voltak, bűnözőként kezelték őket.”

Azóta szerencsére ezek az akciók szinte teljesen eltűntek, talán Zsolt kiállásának hatására is.⁹

Elkötelezettnek kell lenni a gyermekek, fiatalkorúak érdekében akkor is, ha a bűn vagy a drogfogyasztás útjára léptek

Németh Zsolt sokszor inti óva publikációiban a hatóság tagjait, hogy a megtevédt fiatalokkal mindig az emberség nyelvén beszéljenek, kerülve mindenféle fizikai vagy szóbeli abúzust. Hangsúlyozza ezt a devianciák közös gyökerűségének felismerése mellett is. Mindig felhívja a figyelmet a büntetőeljárás, főként a diszfunkcionálisan lezajló eljárás kriminalizáló, stigmatizáló hatására. Ahogy fogalmaz:

⁸ Dénes–Németh–Szemelyácz (2002): i. m.; Németh (2016b): i. m.

⁹ Németh Zsolt: Rendőrség és drogstratégia. *Fundamentum*, 5. (2001), 1. 79–84.

„A rendőr számára a bűnüldözési érdek a legfontosabb, és ez esetleg rendjén való is, egészen addig, amíg gyermekekről nincs szó. Megengedhetetlenül kevesen tudják ma Magyarországon (és távolról sem csak a rendőrségen), hogy a gyermek mindenek felett való érdekét szem előtt tartani az ENSZ gyermekjogi egyezménye nyomán számos hazai törvény is megparancsolja a honi hatóságoknak, az úgynevezett Pekingi Szabályok, a fiatalkorúak büntető igazságszolgáltatására vonatkozó ENSZ-minimum szabályok hasonlóképpen.”¹⁰

Tekintve, hogy a drogos szcéná szereplői jellemzően fiatalok, ezért fontos szerepet kell kapnia az olyan rendőrségi ifjúságvédelemnek, ahol érvényesül az ENSZ által megfogalmazott gyermekjogi konvenció fő szellemisége és követelménye, amely szerint minden hivatali döntésnél a gyermek mindenekfelett való érdekét kell szem előtt tartani.¹¹

Elkötelezettnek kell lenni a rendőrség modernizálása, a rendőrök továbbképzése kapcsán drogügyben (is)

Zsolt szinte összes publikációjában sürgette a rendőrség modernizációját. Mindenekelőtt szemléletében, hogy szakadjon el a 1970–80-as évek rendőri attitűdjétől a drogfogyasztók vonatkozásában. A sok területi rendőri szervnél elszórtan megtalálható drogellenes egységek helyett pártolta egy országos kábítószer-bűnözés elleni szolgálat felállítását. Fontosnak tartotta, hogy a vonatkozó jogszabályok szellemisége, így a gyermekvédelmi törvényé, a nemzeti drogstratégiáé stb. jelenjen meg a rendőrség belső szabályozóiban. Azt szomorúan konstataálta, hogy mikor ez a belső jogalkotás megtörtént, legtöbbször megmaradt a leírt mondatok szintjén, amiről a végrehajtó rendőri állomány még csak nem is értesült. Több alkalommal kezdeményezte, hogy a rendészettudomány egyes tudományterületei felett átívelő droggal kapcsolatos tantárgy jelenjen meg a Rendőrtiszti Főiskola képzési anyagában. A pozitív vezetői döntést követően a főiskola szinte valamennyi tanszéke részt vett a munkában, és kidolgozta a maga vonatkozó tananyagát a drogkérdésben pszichológiai, büntetés-végrehajtási, közlekedésrendészeti, közrendvédelmi, büntetőjogi, igazgatásrendészeti, határrendészeti stb. szempontból. Az elkészült anyagot Rácz József professzor szerkesztette, címe:

¹⁰ Németh Zsolt: Ifjúkori bűnözés, drogfogyasztás – a rendőrség a gyermekvédelmi együttműködés rendszerében. *Belügyi Szemle*, 50. (2002a), 1. 20–32; Németh Zsolt: Rendőrség és gyermekvédelem. In Irk Ferenc (szerk.): *Kriminológiai tanulmányok* 39. Budapest, OKRI, 2002b. 132–161.

¹¹ Németh (2012): i. m.; Németh Zsolt: Szigorúan, következetesen, de az emberség, sőt a szeretet hangján – a bűnelkövető gyermekekkel való bánásmódról. In Gulyásné Kovács Erzsébet – Hatvani Erzsébet – Szarka Attila (szerk.): *Ferenczi György emlékkötet*. Pécs, SZIME – Ferenczi György Alapítvány, 2020. 129–140.

*Rendészeti ismeretek a kábítószer-probléma kapcsán.*¹² A tananyag alapján egy kísérleti tanterv készült, amely egy évben lement, majd nem folytatódott tovább.

A rendőrség tevékenységének drogügyben meg kell haladnia a kínálatcsökkentés kereteit

Németh Zsolt többször leszögezi, hogy a fenti kérdésben a legtöbb rendőri teendő a kínálatcsökkentés területén van. A bűnmegelőzés, a felderítés, a nyomozás, a bűnszervezetek felszámolása, kábítószeresek lefoglalása, a büntetőeljárás lefolytatása a feladata leginkább a rendőrségnek. Nem utasíthatja el ugyanakkor részvételét a kereslet- és a kínálatcsökkentés területén. Előbbi feladat a tájékoztatást, felvilágosítást, fiatalokkal való (egyenrangú) kommunikációt jelenti. Az ártalomcsökkentést is támogathatja a rendőrség. Már azzal is, ha nem tekinti potenciális célpontnak az ártalomcsökkentés intézményeibe látogató drogfogyasztókat, illetve ha segíti a bajbajutottakat a programokba való eljutásban.¹³

Zárógondolatok

Németh Zsolt neve alatt a Magyar Tudományos Művek Tára 81 publikációt rögzít. Biztosak lehetünk benne, hogy ő ennél sokkal több publikációt jegyez, de egy részük az évtizedek sora alatt elveszett. Nem beszélve a rengeteg stratégiai dokumentumról, amelyek szintén az ő keze munkáját dicsérik. A fenti elvek és állásfoglalások szinte valamennyi írásos munkájából kitűnnek. Hogy a rendészeti munkájára közvetlen hatással levők milyen mértékben vették át gondolatait? Azt az olvasó maga döntse el. A pozitív kicsengés érdekében szeretném idézni Finszter Gézát egy személyes beszélgetésből, akinek egy kutató arra panaszkodott, hogy a kutatási eredményei semmilyen mértékben nem épülnek be a rendészeti szabályozókba és a rendészeti gyakorlatba. Finszter Géza erre azt felelte: „Nem baj, ami késik, nem múlik. A múltkor is egy miniszteri rendeletben láttam szó szerint azt, amit harminc évvel ezelőtt írtam le! Pedig akkoriban rá se bagóztak.” Kíváncsi vagyok, hogy Németh Zsolt esetében is így legyen!

¹² Rácz József (szerk.): *Rendészeti ismeretek a kábítószer-problémával kapcsolatban*. Budapest, Nemzeti Kábítószerügyi Koordinációs Igazgatóság – Országos Bűnmegelőzési Bizottság, 2009.

¹³ Németh (2001): i. m.

Irodalomjegyzék

- Dénes Balázs – Németh Zsolt – Szemelyácz János: *A tiltás gyümölcsei: 3 szigorú drogpolitikai év.* Budapest, TASZ, 2002.
- Németh Zsolt: Rendőrség és drogstratégia. *Fundamentum*, 5. (2001), 1. 79–84.
- Németh Zsolt: Ifjúkori bűnözés, drogfogyasztás – a rendőrség a gyermekvédelmi együttműködés rendszerében. *Belügyi Szemle*, 50. (2002a), 1. 20–32.
- Németh Zsolt: Rendőrség és gyermekvédelem. In Irk Ferenc (szerk.): *Kriminológiai tanulmányok* 39. Budapest, OKRI, 2002b. 132–161.
- Németh Zsolt: A rizikótársadalom egy lehetséges kockázatkezelési modellje: a kábítószerügyi egyeztető fórum. In Barabás A Tünde (szerk.): *Tanulmányok Irk Ferenc professzor 70. születésnapjára.* Budapest, OKRI, 2012. 211–226.
- Németh Zsolt: A számháború vége? A statisztika, a valóság és a rendőrség. *Belügyi Szemle*, 61. (2013), 4. 5–11.
- Németh Zsolt: A civil szféra a közbiztonságban. In Katona Tamás – Kovacsicsné Nagy Katalin – Laczka Éva Zita (szerk.): *Vavró István, a tudós és pedagógus. Ünnepi kötet dr. Vavró István professzor 80. születésnapjára.* Budapest–Győr, Magyar Statisztikai Társaság – SZE DFK, 2016a. 137–147.
- Németh Zsolt: Nem engedünk a hetvenhétből! Drogpolitikai töprengések. In Finszter Géza – Kóhalmi László – Végh Zsuzsanna (szerk.): *Egy jobb világot hátrahagyni... Tanulmányok Korinek László professzor tiszteletére.* Pécs, PTE ÁJK, 2016b. 491–497.
- Németh Zsolt: Kábítószerügy: rendőrségi csapda. *Miskolci Jogi Szemle*, 14. (2019), 2. különszám, 2. kötet. 276–285.
- Németh Zsolt: Szigorúan, következetesen, de az emberség, sőt a szeretet hangján – a bűnelkövető gyermekekkel való bánásmódról. In Gulyásné Kovács Erzsébet – Hatvani Erzsébet – Szarka Attila (szerk.): *Ferenczi György emlékkötet.* Pécs, SZIME – Ferenczi György Alapítvány, 2020. 129–140.
- Rácz József (szerk.): *Rendészeti ismeretek a kábítószer-problémával kapcsolatban.* Budapest, Nemzeti Kábítószerügyi Koordinációs Igazgatóság – Országos Bünmegelőzési Bizottság, 2009.